

Dělník nepotřebuje

náboženství

ŽIVOTEM ČÍS. 235

II. vydání

Cena 50 hal.

Úvodem.

Mladý, nezkušený kněz přišel za kaplana do průmyslového města. Pln krásných plánů spěchal do školy na náboženství. Tam ho však čekalo smutné překvapení. Třídní pan učitel mu odevzdal lístek, který se ho velmi bolestně dotkl. Na lístku byla velmi těžkou, mozolovitou rukou dělnickou napsána slova: »Nepřeji si, aby moje dítě bylo vyučováno náboženství, které je největším nepřítelem dělnictva.«

Tato slova jsou jasným dokladem o smýšlení mnohých našich dělníků. Nepřátelé církve jim nepřestávají hlásati: »Církev se o vás nestará. Jí nezáleží na vaší bídě. Kněží se starají jen o sebe...«

Líčili jim špatné kněze, vyprávěli jim různé vymyšlené historicky a k tomu dodávali mohutným hlasem: »Nic jim nevěřte, nic jim nedávejte! Není Boha! Náboženství je výmyslem kněží! Nic není, jen mnoho bídy! Tu zavinila církev, neboť se spojila s vašimi vykořisťovateli!«

Tak mluvili k dělnictvu a ono šlo za vábným hlasem. A výsledek? — Dnes tu stojí v bídě, nedostatku, bez Boha, bez náboženství, bez práce a bez chleba. Dnes již dobře vidí, že je zle a hledá pomoci.

Kde jí najde? — Jen v náboženství, u Krista a v jeho Církvi.

To jsou tvoji nejlepší přátelé, dělníku můj. Dokáži ti to v této brožurce. V ní ti vyličím postavení dělnictva v minulosti a poukáži i na dnešní poměry.

Nechci se míchat do politiky, ale chci tě poučiti. Chci ti ukázati, jak šťastné a spokojené by bylo dělnictvo, kdyby se lidé řídili dle krásných předpisů Krista, Církve a náboženství.

Dělník před Kristem.

Chceme-li poznati zásluhy Krista a Církve o dělnictvo, musíme studovat společenské poměry před narozením Kristovým. Dějiny před narozením Kristovým znají jen 2 vrstvy lidstva, pány a otroky.

O životě pánů ti nebudu vypravovat, nedovoluje mi to rozsah této brožurky. Zmíním se jen o životě otroků, které lze právem nazvati dělníky pohanského věku.

Jak se dařilo otrokům před narozením Kristovým?

O t r o k n e b y l p o v a ů o v á n z a č l o v ě k a. Před zákonem neměl žádného práva. V zákoně stálo »Servus nullum caput habet« — »otrok nemá lidské hlavy«. Když umřel římský boháč, vyprávělo se, že synovi zanechal tolik a tolik peněz, dobytka a jiných věcí. Slovem »věci« se rozuměli otroci. Otrok nesměl

míti majetku ani rodiny. Jeho dítky přináležely pánovi. Svému pánu musel býti ve všem po vůli. Pán ho mohl prodati, vězniti, bičovati, zmrzačiti, ba i usmrtiti. Zákon ho za to netrestal. Pán mohl tedy se svým otrokem dělati, co jen chtěl. Dějiny nám zachovaly zprávu, že na př. Vadius Pollion dal každý den zabít jednoho otroka, aby lidským masem mohl krmiti svoje ryby. Jiný pán dal za živa upéci kuchaře, protože mu špatně připravil pečínku. Když se páni chtěli pěkně pobavit, vehnali do cirku otroky, aby se navzájem zabíjeli, anebo zápasili s tygry, lvy, s medvědy, leopardy atd. Z toho je viděti, že otroci postaveni byli na roveň nerozumým zvířatům. Museli ve všem plniti vůli svého pána. Přes den museli pracovati do úpadu. Na noc byli zahrnání do podzemních děr a chodeb (zvaných ergastula), které bychom právem mohli nazvati lidskými chlévy.

Za práci jim bývaly odměnou karabáč, bodec, příp. i smrt. Když otrok onemocněl, pán ho vyhnal z domu a nestaral se o to, co se s ním stane. Jindy ho dal ubíti anebo vyvézti na ostrov Tiberský, aby hladem zahynul. Když utekl, dal mu na čelo vypálit potupné znaménko »F« (Fugitivus — utečenec). Když jeden otrok zavraždil pána, byli všichni otroci ukřižováni bez ohledu na to, zda byli vinni, nebo nevinni. Tak se měli otroci před narozením Krista Pána a věru, nebylo jich málo.

Vždyť ve Spartě jen každý desátý člověk byl svobodný a v Attice jen každý dvanáctý. V Římě za dob císařských 2000 pánů mělo víc než milion otroků.

Jejich počtu se sám senát obával. V posledním a předposledním století před Kristem došlo i ke krvavým vzbouřením otroků, která však byla krvavě potlačována.

Takový měl život dělník před Kristem. Takové bylo jeho společenské postavení. Tam spěje lidstvo i dnes. Proč? — Neboť lidstvo nechce se řídit zásadami Krista Pána.

Kristus a dělník.

Když se dělnictvu vypravuje o tom, jak si má svůj život zařídit, pokaždé slyšíme slova: »Snadno se vám vypravuje, když máte všeho dost a nevíte, co je bída. Kdybyste byli na našem místě, jistě byste jinak mluvili!«

Tak hovoří dělníci, a právem! O životě dělníka může mluvit jen ten, kdo jej sám zkusil, kdo zná jeho těžkosti a bídu. Kdo ten život nezná, ať raději mlčí!

Dělníku, chceš poznati člověka, který znal tvůj život? Ukáži ti ho. Víš, kdo to je? Nazývá se Kristus a není jen člověkem, ale i Bohem. Chceš ho poznat? Pojd' za mnou!

Nejdříve půjdeme do Betléma... Je zima, chladno, noc. Na konci městečka najdeš chlév

a v něm dítě. Třese se zimou. Zabalené je jen do bídnych plének, právě tak jako je tvoje dítě... Nemá dříví ani uhlí ani jiného otopu, právě jak ty... Nemá vlastního domu, jako ty...

Teď se podíváme do Nazaretu. V jedné uličce najdeme tesařskou dílnu, v které pracuje starší muž a jinoch. Jsou to dělníci jako ty: rukávy mají vyhrnuté, nosí dělnickou zástěru, potí se, prach se usazuje na jejich tvářích a šatě... Znáš je? Ten muž je sv. Josef a jinoch Ježíš Kristus, Syn Boží. Je pánem celého světa a přece pracuje, svou vlastní prací si vydělává každodenní chléb.

Dělníku, podívej se na Něho. Nezná On tvůj život, život dělnický? Jak by ne, když sám byl dělníkem! Ty ruce, které rozdávaly požehnání, které byly hřeby přibité, byly dříve zvlhlé potem, unavené prací. Byly to ruce dělníka.

Dělníku, nezdá se ti, jako by Kristus volal od své práce: »Dělníci, kráčel jsem vaší cestou, pracoval jsem, potil jsem se, namáhal jsem se. I moje ruce ztvrdly od práce, hle, moje žíly naběhly od těžké lopoty.«

A ještě jeden obraz! Uplynulo třicet let od jeho narození. Na skále sedí Ježíš a okolo něho přátelé. Jací? Boháči? Ne! — Kdo tedy? — Chudobní dělníci, rybáři mozolovitých rukou. Ty si zvolil za své přátele.

Počíná učit. Koho učí? Jaké má posluchače? — Dělníky. Lid z tříd pracujících. Ty poučuje, těm káže. »Chudobným se zvěstuje evangelium«, stojí v Písmě svatém. Proto Ho nenávidí nepřátelé. Proto Ho pronásledují. — Proto Ho chtějí usmrtiti.

Vidíš, příteli? Kamkoli jdeme, všude vidíme, že Kristus kráčí cestou tvého života.

Nakonec umírá. Jak? Jako dělník, jako otrok na kříži.

Mluvil jsem s dělníkem. Vzpomínal Tolstoj. Líbilo se mu, že Tolstoj chodil mezi lid a pracoval s ním. Co je Tolstoj oproti Kristovi? Kristus Pán nejen chodil mezi dělnictvo, On se narodil v chatrči dělnické, vyrůstal jako dělník, pracoval jako dělník, trpěl, strádal jako dělník, zemřel jako dělník.

Kristus Pán znal život dělnický. Prožil jej od začátku až do konce se všemi strastmi a těžkostmi.

Kristus Pán mohl mluvit o životě dělníkově. Mohl dávat směrnice dělnictvu. On věděl, co je bída. On věděl, co je práce. Byl na tvém místě, drahý můj dělníku! Mluvil ve prospěch tvůj. Hledal tvého blaha.

Evangelium a dělník.

Učení Krista Pána je napsané v evangelii. Tam jsou napsané i jeho zásady pro řešení dělnické otázky. Tam je všechno černé na bílém.

Jak chce Kristus Pán zlepšiti postavení dělníkovo?

Kristus Pán žádá pro dělníka v první řadě lásku. Nejdůležitějším jeho přikázáním je: »Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého!« (Marek 12, 31.) »Milovati budeš bližního svého!« — volá Kristus Pán, nejen chudým, ale i pánům, zaměstnavatelům a chlebo-dárcům.

Ano, dělníku, tvůj zaměstnavatel má tě milovati, má míti lásku k tobě. Nemá tě milovat jen jako stroj, jako nástroj pro své obohacení, ale »jako sebe samého«. Tvoje blaho, tvoje spokojenost má býti jeho přáním... Nemá v tobě viděti jen otroka, sluhu, poddaného, dělníka, ale svého bratra, svého bližního. Nemá s tebou jednati jako se zvířetem, nýbrž jako s člověkem, který má nesmrtelnou duši.

Nejsou to krásné zásady? Pověz mi, jestli již tato jediná věta není s to, by rozřešila otázku dělnickou? Zdaž nám neodpovídá na otázku, jaký má býti poměr mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem? Jen více lásky a bude spokojenost na obou stranách!

Se vzájemnou láskou úzce souvisí otázka mzdy. Myslíš, že Kristus o ní nemluvil? Nuže, kdo říkal: »Hoden je dělník mzdy své?« Těmito slovy jakoby volal: »Dělník má nárok na mzdu!« Na jak velkou mzdu? — Aby mohl slušně žíti i se svou rodinou. Sv. Pavel praví: »Kdo nechce pracovat, ať nejí!« (2 Thes. 3,

10.) Já to obrátím a podle zásad Kristových prohlašuji: »Kdo pracuje, ať se též nají! Hoden je dělník mzdy své!« Když je práce těžší, výplata musí býti větší. Když je práce lehčí, i výplata je menší. Když je rodina větší, třeba více chleba. Když je rodina menší, postačí i méně. Tak to chce míti Kristus a tak je to spravedlivé.

Odpovíš mi: »Krásně se to povídá, jen kdyby to páni uznali, kdyby měli více milosrdenství.« Máš pravdu, ale za to nemůže Kristus! Kristus Pán neustále volá: »Buďte milosrdní, jako i Otec váš nebeský milosrdný jest!« (Luk. 6, 36.) »Buďte milosrdní!« Nenechávejte živořiti svých poddaných. Amen pravím vám: »Cokoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.« (Mat. 25, 40.) Příteli, Kristus Pán tě tu představuje jako sebe samého. Co dobrého zaměstnavatel činí pro tebe, to činí vlastně pro Krista. Tvůj pán má v tobě spatřovati Krista. To je vůle Kristova.

Kristus Pán neřekl, že tvého zaměstnavatele bude soudit podle toho, kolik vyzískal anebo kolik zlata si nashromáždil z mozolů chudého dělnictva. Na to se On tázati nebude. Bude se ho však tázati, zda tě nakrmil, napojil, přioděl, zda zacházel s tebou lidsky.... Vždyť On jasně pravil: »Neshromažďujte sobě pokladů na zemi, kde rez a mol kazí a kde zloději vykopávají a kradou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kdež ani rez a mol nekazí a

kde zloději nevykopávají aniž kradou.« (Matouš 6, 19-20.) Jaké jsou to poklady? — Láska, milosrdenství, soucit, spravedlnost vůči dělnictvu.

To jsou zásady Kristovy. Toho žádá Kristus pro dělnictvo.

Dnes vidíš, že jeden má mnoho, druhý nic. Vidíš na jedné straně hedvábí, na druhé cáry. Na jedné straně paláce, na druhé chatrče, bídne, úzké dělnické kolonie; na jedné straně šampaňské, na druhé straně bídu a nouzi; na jedné straně psíka v automobile, v saloně, na druhé straně dítě ve sklepní místnosti; na jedné straně kapitál, na druhé straně dluhy. Vidíš, jak lidé se shánějí po penězích i za cenu lidského života. Kristus však toho nechtěl. On to zakazoval.

Přečti si, co říkal!

»Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejíti do království nebeského.« (Matouš 19, 24.) Mám ti zde uvést jiný výrok? Poslouchej! »Vpravdě pravím vám: Boháč vejde těžko do království nebeského.« (Matouš 19, 23.)

A na odůvodněnou dodal: »Běda vám bohatým, neboť již máte potěšení své!« (Luk. 6, 24.)

Dělníku, neujímal se Kristus dělnictva? A potom má dělník nechat Krista? Proč? Proto, že s ním dobře smýšlí, že hledal jeho blaho?

Je pravda, že podobná hesla hlásají i dnes někteří lidé. Myslíš si, že to jsou jejich vlastní myšlenky? — Ne! — To jsou myšlenky Kristovy, myšlenky evangelia. Všechny správné myšlenky, které přináší dnešní doba pro řešení dělnické otázky, jsou převzaty z evangelia. I když je odějí do moderního šatu, mají přece jen svůj původ u Krista Pána.

Jistý poslanec nazval Krista Pána »golgotským sociologem«. Ano, Kristus byl sociologem, byl vůdcem ze společenské bídy.

Kdyby se dělnická otázka řešila dle zásady Kristovy sociologie, jistě by se lehčeji dýchalo.

Křesťanství a dělník.

Mnozí lidé si myslí, že učení Krista Pána je jen jakousi teorií, která se v praxi neosvědčí. To je velký omyl. Evangelium je život a je dané pro život. V praxi se velmi dobře osvědčilo. To nám jasně dokazuje Písmo svaté.

Toto Písmo svaté nám praví o prvních křesťanech: »Nebylo mezi nimi chudého«. (Sk. Ap. 4, 34.) Proč? — »Protože ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je a přinášeli peníze stržené za to, co prodali a kladli je k nohám apoštolů. Rozdávalo se pak každému podle toho, jak bylo komu potřebí.« (Sk. Ap. č. 34-35.) Tak si počínali první křesťané. Pomáhali si navzájem v upřímné lásce. Později to

sice přestalo, ale i později mohlo se říci o křesťanech »nebylo mezi nimi chudého«.

Takto by to mělo býti i dnes. Leč jak toho dosíci? Křikem? Nadávkami? Terorem? Revolucí? — Tím toho nedosáhne. Snad odstraněním kapitálu? Nikoliv! Vždyť vlastně kapitál živí dělnictvo. Kapitálu potřebujeme. Bez něho není pokroku, není obchodu a průmyslu. — Jak tedy zabrániti bídě? Snad převrácením společenského řádu? Tím by se jen společenské vrstvy vyčerpaly a bída by nevymizela.

Víš, jak vypudíme bídu? Zavedme evangelium do moderního života. Přetvořme společenský život dle zásad evangelia. Nalejme bezcitnému kapitálu trošku lásky a milosrdenství do srdce.

Písmo svaté praví o prvních křesťanech: »Obec věřících měla jedno srdce a jednu mysl.« (Sk. Ap. 4, 32.)

Příteli, víš, kdy se bude míti dělník lépe? Až lidstvo bude míti »jedno srdce a jednu mysl«. Dříve ne! Srdce jsou dnes nemocná a když je srdce nemocné, celé tělo je nemocno. Nejprve musíme léčiti srdce, musíme mu do něho nalíti citu a lásky k bližnímu. Dokud jsou srdce nemocná, tvrdá a bezcitná, nepořídíme ničeho!

Ale jak léčiti srdce lidské?! Zákonem? Ten nám ránu jen obváže, ale rána bolí dále. Kde

tedy najdeme lékaře? Lékařem je Kristus a lékem jeho učení. **Kristovy lásky do srdcí lidských!** Když Jeho láska bude v srdcích, bude i při výplatě. Ta láska rozehrěje i tvrdé srdce kapitalistovo, naleje do něho tepla a uznání. Otevře mu oči, aby v dělníku neviděl jen stroj, ale pracujícího svého spolubratra. Krista postavme do srdce dělníka a zaměstnavatele a pak nastane opravdu rovnost, bratrství a svoboda!

Důkazem jsou nám první křesťané. Jak hrozné bylo postavení pracující třídy před Kristem, a křesťanstvo je změnilo. Otroctví zmizelo a křesťan v křesťanovi viděl bratra. Bohatí pomáhali chudobným. Mezi křesťany nebylo nuzného. A dnes? Náboženství je jediným lékem nynějších smutných poměrů. Jest nám třeba Krista a jeho učení! Proto se mi zdá býti směšným, že u nás právě zástupcové dělnictva hlasovali na odstranění křížů ze škol. Vyhodili kříže ze škol a Kristus byl vyhozen i ze společnosti lidské. A ty, dělníku, čím dále, tím více cítíš, že není Krista již ani při výplatě. Víš, co bych učinil, kdybych byl zástupcem dělnictva? Pracoval bych o to, aby se Kristus vrátil do škol. Proč? Aby nás všecky naučil povinnosti: Zaměstnance povinnosti vůči zaměstnavateli a zemědělavatele povinnosti vůči zemědělavci. Ze škol vyjdou i budoucí kapitalisté, ale bez Krista, budou to lidé bezcitní a tvrdí. Co dobrého můžeš od takových očekáva-

ti? Zhoršení svého postavení. Vždyť již teď cítíš, co znamenají pohanští zaměstnavatelé pro dělnictvo.

Jen křesťanství může změnit nynější smutné poměry, jako změnilo i smutné poměry za času prvních křesťanů. Křesťanství je lékem, je jitřenkou lepší budoucnosti pro dělnictvo.

Církev a dělník v prvních letech po Kristu.

Nepřátelé Církve často představují Církev jako nepřítelkyni dělnictva. Často slýcháme z jejich úst slova: »Církvi nezáleží na dělnictvu! Drží s vykořisťovateli lidu. Je nepřítelkyní chudoby!«

Je to pravda? — Ne! Právě naopak! Církev je dobroditelkou dělnictva. Vždyť ona po všechny časy byla věrnou ochránkyní pracujících.

Nevěříš tomu? — Nuže, rci mi, kdo zrušil pohanské otroctví? Nebyla to Církev katolická? Ano, byla to Církev, která uprostřed krvavých pronásledování volala do světa: »Synové Boží, jste bratři! Bratrem ti je i otrok, dělník, neboť má nesmrtelnou duši! Bratrem ti je i císař, tvůj pán, neboť i ten je jen člověkem!«

Tak volala Církev. Že nevolala nadarmo, dokazují dějiny. Zámožní křesťané propouštěli své otroky. O Hermetovi, římském prefektu, na př. čteme, že 10.000 otrokům daroval svo-

bodou a se svobodou jim dal i prostředky k živobytí. Chromatius v jeden den rozvázal pouta 14.000 nevolníkům. Při tom jim řekl tato krásná slova: »Ti, kteří jsou dítkami Božími, nesmějí býti otroky člověka.«

Tak pracovala Církev ve prospěch dělnictva!

Filemonovi utekl otrok Onezim a přišel k sv. Pavlovi. Sv. Pavel ho obrátil na víru křesťanskou. Potom ho poslal k pánovi s prosbou, aby otrokovi odpustil. Podle římského práva mohl být Onezim trestán smrtí. Sv. Pavel se však přimluvil za něho a žádal Filemona, aby byl Onezim propuštěn: »Posílám ho již ne jako sluhu, ale . . . jako bratra přemilého. Přijmi ho, jako mne.« (Fil. 16-17.) A výsledek? Filemon Onezima propustil.

Tak si počínala Církev v prvních dobách. Napomínala, prosila, jen aby vymohla svobodu pracující třídě. Je pravda, že toho nedosáhla hned, ale tehdy aspoň volala slovy sv. Pavla: »Páni, prokazujte služebníkům, co jest spravedливо a slušno, vědouce, že také vy máte Pána na nebi.« (Kolos. 4, 1.) Když již nemohla otrokům vymoci svobodu, aspoň jim hleděla život zpříjemniti. Při tom nepřestávala volati, napomínati, prositi, aby otroctví bylo zcela vykořeněno. Na církevních sněmech asi 400 krát protestovala Církev proti otroctví. Konečně otroctví vymizelo, což je nepopíratelnou zásluhou Církev katolické.

Církev nejen že otroctví zrušila, ona i bíd-
ným pomáhala.

K čemu byli jáhnové? Aby rozdávali al-
mužnu. Církev jako dobrá matka žebrala u bo-
háčů, aby mohla pomáhati bídým a hladoví-
cím, a to především z řad pracujících. Jak po-
vstaly nemocnice? Tím, že Církev sbírala na
schodech pohanských chrámů umírající otro-
ky. Starala se o ně, ošetřovala je.

Otroci, dělníci, bídni a chudobní byli po-
klady Církve. Když se měšťan tázal sv. jáhna
Vavřince, kde jsou poklady Církve, ten ukázal
na zástup chudých a pravil: »Hle, zde jsou po-
klady Církve.« Na to dělnictvo nesmí zapo-
menout.

Církev a dělník ve středověku.

Mezi středověkem a naší dobou je ohrom-
ný rozdíl. Středověk ještě neznal dnešních to-
váren, a proto středověký dělník není dělní-
kem v dnešním slova smyslu. Ve středověku
jsou vlastně dva druhy dělnictva: panští pod-
daní a řemeslníci.

Zdá se mi, jako bych slyšel tvá slova:
»Pro tyto Církev nic ve středověku neučinila.
Ona si vůbec nevážila práce. Neměla pro ni
smyslu!«

Mýlíš se, příteli. Naopak, Církev ve stře-
dověku vysoko cenila práci. Jejím heslem byla
vždy slova: »Modli se a pracuj!« Církev však

nezůstala jen při prázdném hesle. Ona je uváděla ve skutek. Vzpomeň jen středověkých klášterů! Byla to ohniska vědy a práce. V nich se konala nejen duševní práce, ale i tělesná. Středověcí mniši orali půdu, mýtili lesy, stavěli cesty a mosty, vysušovali bažiny. Oni učili lidi dokonalejší práci.

Tak vysoko si cenila Církev ve středověku práci, že jí v nejvyšší míře pěstovala ve svých klášteřích. V tak veliké úctě ji měla, že jí předepsala za povinnost službě Boží zasvěcených služebníků. Ale to ještě není všechno. Církev ve středověku bránila i zájmy dělnictva.

Otroctví vymýtila Církev. Avšak zrušením otroctví nastalo poddanství, které je vlastně přirozeným pokračováním otroctví. Není na tom nic divného. Zrušení otroctví bez nastávajícího poddanství bylo by bývalo záhubné. Při nesmírném počtu otroků byly by zůstaly statisíce bez chleba. Bylo by došlo ke krvavým bojům a hrozným společenským otřesům. Poddanské poměry toto zamezily. Z toho je vidět, že poddanství samo v sobě nebylo zlé, jen kdyby se páni byli řídili zásadami katolické Církve. Církev ve středověku stále horlila o nápravu, připomínala pánům jejich povinnosti k poddaným. Činila tak na sněmech, kazatelnách i ve zpovědnicích. Církev vždy brala do ochrany poddaný lid před tyranskými velmoži a knížaty. Mnoho z nich i vyobcovala, anebo tres-

tała interdiktem, t. j. zákazem veřejných služeb Božích, slavnostního přisluhování sv. svátostmi a zvonění. Co mohla, to Církev učinila. Poddanství celkem odkliditi nemohla, neb bylo úzce srostlé s tehdejšími společenským řádem. Pracovala však o to, aby páni křesťansky zacházeli se svými poddanými. Kde se jí podařilo vstřípiti do srdce pánů zásady Krista Pána, tam se měli poddaní dobře; kde ne, tam řádil karabáč a jiné podobné tresty. Více učiniti Církev nemohla, vždyť ve středověku panovalo pěstní právo. Běda bylo tomu, kdo se opovážil vystoupiti proti některým knížatům a napomenouti je. Kolik bojů musela prožít Církev ve středověku jen proto, že se opovážila upozorňovat na chyby králů a knížat! Církev napomínala, Církev prosila, Církev kárala ve středověku. Církev trpěla jen proto, že se opovážila přidat se k zájmům pracujících, k zájmům poddaných.

Druhou vrstvou středověkého dělnictva byli řemeslníci. Při hájení zájmů této vrstvy pracovala Církev již s lepším výsledkem. Pro řemeslníky zakládala cechy, první to organizace dělnictva.

Čechy sdružovaly zaměstnavatele a zaměstnance jednoho řemesla. Členové cechu se navzájem považovali za bratry, za členy jedné rodiny. Společně navštěvovali služby Boží. Nezáviděli jeden druhému. Přáli chleba jeden druhému. Měli svoji podpůrnou pokladnu, z které

bývala skýtána pomoc vdovám a sirotkům po zemřelých členech. V nemocnici měl cech své vlastní oddělení. Mistr musel dávat zaměstnancům dobrou stravu a pracoval s nimi. Nesměl vyčerpávat síly svých zaměstnanců, neb cech určoval i dobu pracovní i výšku mzdy.

Takto chránily cechy ve středověku zájmy řemeslnictva, středověkého to dělnictva. Věru daleko kulhají za nimi dnešní organisace, ve kterých panuje neláska, nesvornost, protekce, k velké radosti bezcitných kapitalistů. Cechy zabezpečily každému členu chleba. A dnešní organisace? Neumějí zajistit svým členům ani drobečky padající ze stola boháčů.

Cechy zakládala Církev. Pro koho? Pro dělnictvo, aby bránila jeho zájmy.

A potom, že Církev ničeho nevykonala ve středověku ve prospěch dělnictva! Jak ohromná je nevděčnost lidstva!

Církev a dělník v novém věku.

Novověk je dobou strojů a dělnických otázek. Je to doba vynálezů a pokroku. Lidstvo jde ku předu na každém poli. Stavějí se školy, budují se továrny a vyrábějí se stroje. Dělnictvu však nepřineslo mnoho.

Novověká věda zbavila zaměstnavatele lásky k Bohu a bližnímu. Prohlásila člověka za potomka opice a mnozí zaměstnavatelé zacházejí s dělníky jako se zvířaty. Přepínají je-

jich síly, neposkytují jim odpočinku, nedopřávají jim neděle a svátků. Nutí je k dlouhotrvající 12, 13, 14, ba až 16 hodinné práci. Dávají jim jen nepatrnou mzdu. Tak se stává, že děti dělníků požívají i odpadky na ulici pohozené. V rukách továrníků se hromadí peníze, zatím co dělnictvu na stará kolena jest se chopiti žebrácké hole.

Co mohla učiniti Církev ve prospěch pracujících za těchto poměrů? S kazatelny napomínala zaměstnavatele, aby laskavě zacházeli se svými dělníky. Ve zpovědnici obměkčovala jejich srdce. Všude, kde mohla, volala: »Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.« Za hřích do nebe volající vyhlásila »zadržení nebo utrhování mzdy dělníkům a sloužícím.« Ohražovala se proti nedělní práci slovy: »Pomni, abys den sváteční světil!« Žádala pro dělnictvo spravedlivou mzdu slovy: »Nepokradeš!« Vždyť dle učení Církyve krade i ten, kdo dělníku nevyplatí zasloužené mzdy. Lakomství zaměstnavatelů po nespravedlivém hromadění kapitálu zařadila mezi sedm hlavních hříchů. Citovala jim slova sv. Jana Zlatoústého: »Nemiluješ bližního, když mu v nouzi nedáš tolik, aby mohl žíti.« To není ještě všechno. Církev úsilovně pracovala i na tom, aby se její krásné zásady dostaly též do zákonodárství. Bohužel, v zákonodárství její slovo mnoho neplatilo. Církev po francouzské revoluci byla vyhnána z parlamentu. Poslanců katolického smýšlení

bylo málo, a ve sněmovně rozhoduje většina. Ale, kde to bylo možné, pracovala Církev i na poli parlamentním.

Církev dobře cítila, že činnost malé hrstky katolických poslanců nedostačuje. Proto se papež Lev XIII. v roce 1891 obrací k celému světu. Encyklikou »Rerum novarum« obrací pozornost celého světa na smutné postavení dělnictva. Líčí bezcitnost kapitalistů a odsuzuje ji. Zaměstnavatelům připomíná, že dělník není strojem ani otrokem. Zakazuje vykořisťovati dělnictvo. Žádá pro ně spravedlivou mzdu. Konečně slibuje, že Církev a duchovenstvo bude podporovati každou dobrou snahu o zlepšení smutného osudu dělnictva. Tato encyklika nezůstala bez ozvěny. Lidé dobré vůle ujali se dělnictva. Někteří továrníci hleděli ulehčiti život svých zaměstnanců. Na vyzvání církevní dali se do práce všichni katoličtí poslanci. Tak na př. vydala katolická strana v Belgii na základě encykliky »Rerum novarum« tuto výzvu:

1. Žádáme, aby se s dělnictvem nezacházelo jako s bezcitným strojem, ale jako s naším nám rovným bratrem.
2. Žádáme, aby jeho síly nebyly přetěžovány prací.
3. Žádáme, aby požíval nezkaleného rodinného života, aby mu manželka nebyla uloupěna továrnou.
4. Žádáme, aby požíval nerušeného klidu nedělního.
5. Žádáme, aby byl pojištěn pro nemoc, stáří a úraz.
6. Žádáme, aby se mu dostávalo takové mzdy, jaká by mu stačila k slušnému živo-

bytí. 7. Žádáme, aby se dělnictvo mohlo sdružovati ve spolcích a aby dělnictvo mělo své zástupce ve sněmovnách a v obecních zastupitelstvech.

V těchto sedmi bodech byl shrnut program. To je program celé katolické Církve, neb to je program spravedlivý.

Není tedy pochybnosti, že Církev i v novém věku plnila své povinnosti vůči dělnictvu.

V Německu jejím vlivem vyšly zákony ve prospěch dělníků přičiněním katolického ústředí. Omezena byla práce žen a děti. Byly zřízeny nemocenské pokladny, starobní pojišťovny. V Rakousku tomu též nebylo jinak. Dr. Adler r. 1893 veřejně prohlásil, že zákony ve prospěch dělníků vyšly od klerikálů. V témže smyslu se vyslovil i Bourwig, když na protestantském kongresu r. 1893 mluvil, že na sociálním poli nejvíce koná Církev katolická, která má oko i srdce pro sociální poměry lidu.

Papež Pius XI. a dělnictvo.

Když si přečteme dějiny, přesvědčíme se, že se papežové vždy stavěli na obranu dělnictva. Nynější sv. Otec je též velkým přítelem pracujících. Známá jsou jeho slova: »Po celý svůj život jsem miloval práci a vždy ji budu milovati.« Nejlépe však dokazuje jeho lásku k dělnictvu list, ve kterém píše: »Čím dále, tím více se stává práce nelidskou. Dělník nejednou klesá při strojích, a často se stává, že pracují-

cí není považován za bratra, — jak to Kristův zákon učí, — ale za cizího a nepřítele.«

Papež Pius XI. miluje dělnictvo a zastává se ho. Jen si přečti jeho encykliku »Quadragesimo anno«, kterou vydal na oslavu čtyřicátého výročí encykliky »Rerum novarum«. Ta ti jasně dosvědčí, že není stavu sv. Otcí tak milého, jako stav dělnický. Na dělnictvu mu záleží, o dělnictvo se stará a ze srdce by si přál, aby dělnictvu nastaly lepší a blaženější časy.

Kněžstvo a dělník.

Že Církev není nepřítelkyní dělnictva, to nám dokazují dějiny. Nepřátelé Církve však si vždy najdou nějakou záminku. Začnou obviňovati kněžstvo a praví: »I kdyby Církev nebyla nepřítelkyní dělnictva, jsou jeho nepřáteli kněží.

Kněží neplní svých povinností. Drží s našimi vykořisťovateli.«

Podívejme se i na tuto věc.

Hned na začátku ti připomínám, že nechci brániti špatných kněží. Víím velmi dobře, že i kněží jsou různí. Ale nejsou špatní všichni. Každý strom má i shnilé ovoce. Každé vojsko má své zrádce. Jenže podle jednoho shnilého jablka, podle jednoho zrádce nemož-

no posuzovati celý strom, celou armádu. Podobně podle jednoho špatného kněze nemůžeme posuzovati celé kněžstvo. Kristus Pán měl 12 apoštolů a našel se mezi nimi Jidáš. Jak by se potom nenašli mezi tolika kněžími i takoví, kteří se snad proti dělnictvu něčím provinili?! Ostatně, dovol mi jednu otázku. Jsou všichni lidé dobrými otci, matkami, manželkami a občany? Ty sám plníš vždy svědomitě svoje povinnosti? Uznáš, že ne. Proč se tedy divíš tomu, když kněz pochybí??!

Nyní uvažujme dále! Praví se, že je kněžstvo nepřitelem dělnictva. Ty tomu věříš?! Já ne! Jen si všimni, z jakých rodin pocházejí kněží. Snad z rodin milionářů, válečných zbohatlíků, kapitalistů? — Ne! — Většina jich pochází z chudobných rodin rolnických, řemeslnických a dělnických. Proč by tedy děti pracujících rodičů nenáviděli dělnictva?

Příteli, naopak, kněží se nejvíce ujímají dělnictva. Pověz mi, nejsou to kněží, kteří s kazatelnou připomínají boháčům: »Nenechávejte v bídě svých bližních, pamatujte i na ně!« Nejsou to kněží, kteří jim hrozí věčným trestem pro tvrdost srdce? Co Církev učinila ve prospěch dělnictva, učinila jen pomocí a přičiněním kněžstva. A dnes?! Nejsou to kněží, kteří podporují nezaměstnané a živí práci hledající? Jen se optejte na faře v průmyslovém městě, kolik nezaměstnaných dělníků se tam nasytilo a kolika dostalo se podpory. Tam se

dozvíš, je-li kněz skutečně nepřitelem dělnictva. Když je třeba podpory, každý jde ku knězi; když ale třeba nadávat, — špiní se kněz.

Nemysli si, že se kněžstvo nestará o dělnictvo. Mladý bohoslovec jen se chystá na kněze a už se učí o tvém postavení a tvé bídě. Musí poslouchati na theologii přednášky, ve kterých poznává rány dělníkovy a spolu i způsob léčení těchto ran. Kněz musí studovati sociologii, což ostatní inteligenti činiti nemusí. Nemysli si, že kněží zůstávají jen při prázdných slovech. Věru ne. Kněží jako poslanci ujímají se dělnictva, jako novináři brání dělnictvo, jako učenci hledají léky pro dělnictvo. Pravda, ty o tom nevíš, neb málo čteš katolické noviny.

Slyšel jsi již jméno kněze a biskupa Kettelera? Ten ještě před Marxem se ujímal dělnictva. Biskup Ketteler byl poslancem na sněmu frankfurtském a řečnil a psal o právech dělnictva. Založil stranu křesťansko-demokratickou, ve které se seskupili biskupové a kněží na ochranu dělníků.

Pojďme do Ameriky, kde je miláčkem dělnictva kardinál Gibbons, který krásnými řečmi a perem bojoval za dělnictvo. Ještě i papeži Lvů XIII. psal, když půjde o zlepšení postavení dělnictva, Církev musí státi na straně lidu.

Jdi do Anglie a na schůzi dělnické vyslov jméno kardinála Manninga. Uvidíš, že srdce dělníků zahoří vděčností k tomuto knězi. Manning miloval dělníky. Tisíce a tisíce dělníků, k jichž prospěchu pracoval, byly lépe oblečeny a měly lepší stravu než on. Manning rozdál všechno do posledního haléře. Ošumělá klerika s vybledlými knoflíky byla jeho oblekem, ovesný chléb a voda jeho potravou a nápojem. Mluvil a pastýřské listy psal v zájmu dělnické třídy a zúčastňoval se i schůzí dělnických.

Další příklad! V jednom z největších průmyslových měst ve Francii v Saint - Etienne stojí široko známá zahrádková kolonie pro dělnictvo. Tisíce dělníků tam bývají se svými rodinami. R. 1894 tamější zbrojovka přijala více dělníků, mezi kterými nastala nouze. V největším nedostatku přišel na pomoc dělnictvu kněz Volpette, jesuita. Zakoupil pozemek a rozdělil ho 50 rodinám. Potom nakoupil nástrojů, náčiní a obilí a odevzdal jim to. Zakrátko povstaly na pozemku malé, pečlivě pěstované zahrádky. P. Volpette se tím nespokojil. Pracoval dále s tisícerými nesnázemi. Jeho dílo se rozmáhalo. Chtěl založiti 1.000 zahrad. Ani, když toho počtu dosáhl, neustal v práci. Když umíral, zanechal 1500 zahrad a též tolik zaopatřených rodin.

Uvedu ti ještě jeden příklad ze Slovenska. Jdi jen do Nitry! Tam najdeš dělnickou kolo-

nii pod Kalvarií. Hlavní ulice této kolonie se jmenuje Kasalova ulice. Otaž se jen, kdo byl Kasala? Dozvíš se, že to byl katolický kněz a profesor teologie v Nitře. Dal postaviti celou tu kolonii, celou čtvrt rodinných domků se zahrádkami. Chudým dělníkům pak dopomohl k lacinému přístřeší. Jmenovaný dobrodinec nedávno zemřel v Horních Vestenicích.

Ukázal jsem ti několik příkladů na důkaz toho, že katolické kněžstvo pracovalo a pracuje ve prospěch dělnictva. Je pravda, že se nedává doprovázeti hudbou a nepořádá bouřlivých táborů lidu, ale pracovalo a pracuje vážnými prostředky za blaho třídy pracující. Místo prázdných řečí dokazovalo a dokazuje svoji lásku k dělnictvu skutky.

Církev záchranou dělnictva.

Vylíčil jsem ti dosud, že Církev není nepřítelkou dělnictva. Četli jsme dějiny a přesvědčili jsme se, že Církev vždy byla ochránkyní a dobroditelkou pracujících. A dnes? Myslíš si snad, že se již o dělnictvo nestará? — Mýlil by ses. Ještě více než kdy před tím stará se o ně v dnešní době. Hledá léku pro každou jeho ránu a bolest. Jedno ovšem nečiní. Nekrmí dělníka prázdnými sliby. Neslibuje mu ráje na zemi. Nehlásá mu, že účelem života je jen radost a užívání světa. To Církev nečiní, ani činiti nemůže, ale za to uznává a podpo-

ruje všechny spravedlivé požadavky pracujících. Napomíná státní moc, aby státní cestou zlepšila stav dělnictva. Prosí chlebodárcy, aby byli spravedlivými a poctivou prací spravedlivě odměňovali.

Příteli, chceš poznat dělnický program Církve? Shrneme ti jej do několika vět:

1. »Milovati budeš bližního svého jako sebe samého!« Zacházej s dělníkem lidsky! Nevyčerpávej jeho síly! Je tvým bližním bratrem!

2. »Pomni, abys den sváteční světil!« Dopřej dělníku oddechu a nedělního klidu! Uznej, že dělník není strojem!

3. »Nezabiješ!« Nezabíjej jeho duši! Nezabíjej jeho tělo! Poskytni dělníkovi zdravého přístřeší! Netlač ho s celou rodinou do úzkých místností, starej se o jeho zdravotní poměry!

4. »Nepokradeš!« Dej mu spravedlivou mzdu! Nebohatni z jeho mozolů, vždyť i on chce žít!

Dělníku, toto jsou požadavky Církve pro dělnictvo. Když tento seznam požadavků porovnáš se svými požadavky, budeš úplně spokojen. Požadavky tvoje a požadavky Církve se shodují. A když budeš uvažovati, dospěješ k přesvědčení, že nejlepší a nejspravedlivější program dělnický má Církev katolická. Nediv se tomu, vždyť ten program zanechal Církvi Kristus Pán, který dobře znal srdce dělníka.

Nezapomeň, že je Kristus nejen proto tvým Vykupitelem, že tebe od hříchu vykoupil. On je jím i proto, že dal světu nejlepší směrnice pro řešení dělnické otázky.

Doslov.

Končím své řádky, ale nejprve se tě táži: Je Církev a náboženství nepřítelkou dělnictva? — Ne, ne, ne! — odpovíš mi. To jsem chtěl od tebe slyšet na rozloučenou.

Nyní se loučíme. Když se loučí dva přátelé, řeknou jeden druhému poslední slovo. Já též tak činím. Poznal jsi práci Církve. Jsi katolíkem. Buď jím! Nedej se zlákat, zvábiti a zavést nepřáteli! Povstaň na obranu své Církve! Miluj ji! Zaslouží si to od tebe.

Možno však, že jsi již pobloudil. Nuže, dovol mi, abych ti nakonec vylíčil velkolepý průvod.

V čele průvodu kráčí ten, který nesl na ramenou kříž. To je nazaretský Dělník. Za ním kráčí dvanáct dělníků, většinou rybářů. Kráčí první papež, rybář Petr, za ním řady papežů pocházejících z rodin dělnických; kráčejí tisíce biskupů a kněží z rodin dělnických; kráčejí mniši a poustevníci — dělníci. K těmto se přidružují jednoduší dělníci ze všech končin a národů země. Jsou mezi nimi svatí a světice, kteří kráčeli tvou cestou, křížovou cestou práce a utrpení. Vidíš mezi nimi kováře, sv. Bonavíta

a Ampelia, obuvníka sv. Křišpina, horníka sv. Klimenta, zámečníka sv. Baldomera, zlatníka sv. Eligia, stříbrotepce sv. Andronika, tiskaře sv. Embrosia, nádeníka sv. Henrika z Trevisa, pekaře sv. Leodarda, zahradníka sv. Fokasa, povozníka sv. Odrana, barvíře sv. Gerarda, sluhu sv. Agathodora a služku Zitu, rolníka sv. Alberta. Najdeš mezi nimi panny a mládence z kruhu dělnictva. Nakonec uvidíš tisíce, ba miliony dělníků z naší doby a mezi nimi i mnoho svých spoludělníků.

V čele všech těch kráčí jejich vzor a příklad, jejich pracovitý Mistr, Kristus — dělník.

Na okraji cesty, kde se průvod ubírá, stojí lidé.

Stoí tam lhostejní u víře. V rukách drží kladivo, hůl.

Jsou to dělníci mozolných rukou.

Stojí tam nepřátelé. Svírají své dělnické pěsti. Oči mají krví podlité. Ústa jim zrovna chrlí slova zlořečení, potupy a posměchu.

Stojí tam odpadlíci, kteří nenávidí a nevědí, proč. Stojí a spílají.

Stojí tam ti, kteří by se rádi připojili k průvodu, — ale bojí se.

Stojíš tam, dělníku, i ty!

Stojíš a nevíš, kde je tvé místo. Máš-li zůstat na okraji cesty mezi nepřáteli Krista — dělníka, anebo se připojiti k tomu velkolepému průvodu?

Dělníku, pohleď ještě jednou na ten průvod! Vidíš v něm své druhy s kladivem, palicí anebo pilou v ruce. Tam je tvé místo.

Přilni k Církvi! Miluj Církev, vždyť ona již dříve milovala tebe.

Čím více poznáš víru, tím méně budeš pochybovati o ní! Proto odebírej brožurky »ŽIVOTEM«, vychází jako časopis. Předplatné na celý rok i s portem (24 čísel) Kč 13.—.

Aby katolická pravda se šířila i tam, kde dosud není katolické uvědomělosti, vydává exerciční dům letáčkový časopis »POSEL PRAVDY«, cena jeho je tak nízká (3 hal. jeden exempl.), že se může při trochu horlivosti katolíků rozdávat zdarma mezi těmi, kteří nechodí do kostela.

Imprimi potest. Pragae, die 17. X. 1935. P. J. Haderka, C. Ss. R., Sup. Prov. Imprimatur Nr. 17089. Olomucii, die 18. X. 1935. Dr. Joannes Martinů, vicarius generalis.

„Životem“. Úvahy náboženské, výchovné a sociální. Vychází v Hlučíně dvakrát v měsíci. Cena jednoho sešitu 50 hal. 24 sešitů jeden ročník. Předplácí se na celý ročník i s poštovním 13 Kč. Vydavatel Exerciční dům v Hlučíně ve Slezsku, telefon Hlučín 33. Pošt. spoř. č. 39.555. Řídí R. Schikora, C. Ss. R., Mor. Ostrava. - Odpovědný redaktor Jan Miekisch v Hlučíně. - Tiskla Slezská lidová tiskárna v Opavě.

Nejlevnější náboženský
časopis

POSEL PRAVDY

v y c h á z í : **každý týden**
a stojí přec **na celý rok**
jen 2 koruny

Na vysvětlení! Kdyby v administraci museli počítati každé číslo, bylo by třeba počet pracovníků zvýšiti, což by mělo za následek, že by „Posel Pravdy“ nemohl býti prodáván tak levně jako dosud. Proto expeduje Exerciční dům jen po 25 exemplářích a násobek 25 (tedy 25, 50, 75, 100 atd.).

OBJEDNEJTE JEŠTĚ DNES!

EXERCICNÍ DŮM, HLUČÍN.

První 2 ročníky váz. jsou na skladě, každý stojí 2 Kč.